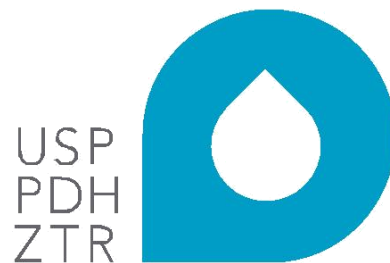

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
Telefon: +385 (01) 4092-111
E-mail: info@ffzg.hr
www.ffzg.unizg.hr

USKLAĐIVANJE STUDIJSKIH PROGRAMA IZ
PODRUČJA DRUŠTVENIH I HUMANISTIČKIH
ZNANOSTI S POTREBAMA TRŽIŠTA RADA

Izrada prijedloga standarda kvalifikacija

Procedura izrade standarda kvalifikacija

Lipanj 2016.

Europska unija

Ulaganje u budućnost.
Projekt je sufinancirala Europska unija iz
Europskog socijalnog fonda.
<http://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=hr>

Sadržaj ovog materijala
(publikacije) isključiva je
odgovornost
Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu.

Sadržaj

Uvod	3
Podloga za izradu prijedloga standarda kvalifikacija.....	4
Opis procedure izrade prijedloga standarda kvalifikacija	7
Prijedlozi za unapređenje obrasca, uputa i procedure izrade prijedloga standarda kvalifikacija.....	8

Uvod

S obzirom na to da je proces izrade prijedloga standarda kvalifikacija temeljem Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru na svojim počecima, još uvijek nisu ustanovljene dobre prakse procedura izrade standarda kvalifikacija. U dokumentu kojeg je izradilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta pod nazivom „Upute za izradu standarda kvalifikacija“ navedene su upute i pojašnjenja koja se odnose na sam sadržaj standarda kvalifikacija, odnosno način popunjavanja obrasca za prijavu standarda kvalifikacija za upis u Hrvatski kvalifikacijski okvir. Međutim, u tom dokumentu nije detaljno opisan prijedlog same procedure ili metodologije izrade takvog dokumenta.

S namjerom da doprinese uspostavljanju dobre prakse procedure izrade standarda kvalifikacija, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu je u okviru svog projekta „Usklađivanje studijskih programa iz područja društvenih i humanističkih znanosti s potrebama tržišta rada“ predvidio izradu dokumenta u kojem će biti prezentirana iskustva rada na izradi većeg broja standarda kvalifikacija, koji su izrađeni u okviru ovog projekta. Ta iskustva su prezentirana u ovom dokumentu.

Podloga za izradu prijedloga standarda kvalifikacija

U okviru projekta „Usklađivanje studijskih programa iz područja društvenih i humanističkih znanosti s potrebama tržišta rada“ izrađeno je ukupno 18 prijedloga standarda kvalifikacija, za slijedeće kvalifikacije:

- sveučilišni prvostupnik arheologije
- magistar arheologije
- sveučilišni prvostupnik etnologije i kulturne antropologije
- magistar etnologije i kulturne antropologije
- sveučilišni prvostupnik njemačkog jezika i književnosti
- magistar njemačkog jezika i književnosti
- magistar translatologije: pismeni prevoditelj
- sveučilišni prvostupnik informacijskih znanosti
- magistar informacijskih znanosti
- magistar bibliotekarstva
- magistar muzeologije i upravljanja baštinom
- magistar arhivistike
- sveučilišni prvostupnik povijesti umjetnosti
- magistar povijesti umjetnosti
- sveučilišni prvostupnik francuskog jezika i književnosti
- magistar francuskog jezika i književnosti
- sveučilišni prvostupnik sociologije
- magistar sociologije.

Kao što je vidljivo iz popisa kvalifikacija za koje su izrađeni standardi, izrađeno je sedam standarda za kvalifikacije na preddiplomskoj razini, odnosno 6. razini prema HKO-u te 12 kvalifikacija na diplomskoj razini, odnosno 7. razini prema HKO-u.

Navedenih 18 prijedloga standarda kvalifikacija izradilo je sedam povjerenstava, koja su formirana na razini pojedinih odsjeka Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a koji su nositelji pojedinih studijskih programa. U pravilu svako povjerenstvo je pripremio prijedlog dva standarda kvalifikacija, jedna na preddiplomskoj i jedan na diplomskoj razini, s izuzetkom povjerenstva Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti koje je izradilo četiri prijedloga standarda kvalifikacija, jedna na preddiplomskoj razini i tri na diplomskoj razini, dok je povjerenstvo Odsjek za germanistiku razvilo tri prijedloga standarda kvalifikacija, jedna na preddiplomskoj razini i dva na diplomskoj razini.

Izradi prijedloga standarda kvalifikacija prethodila je izrada prijedloga standarda zanimanja, koji su poslužili kao djelomična podloga za izradu prijedloga standarda kvalifikacija. U niže navedenoj tablici su za svaki od izrađenih prijedloga standarda kvalifikacija navedeni pripadajući standardi zanimanja koji su korišteni kao djelomična podloga za izradu prijedloga standarda kvalifikacija.

<i>Naziv standarda kvalifikacija</i>	<i>Naziv standarda zanimanja</i>
sveučilišni prvostupnik arheologije	Arheolog Kustos
magistar arheologije	
sveučilišni prvostupnik etnologije i kulturne antropologije	Istraživač – asistent u znanstvenim istraživanjima – etnolog i kulturni antropolog Kustos
magistar etnologije i kulturne antropologije	
sveučilišni prvostupnik njemačkog jezika i književnosti	Medijator u hrvatsko-njemačkoj komunikaciji Pismeni prevoditelj Usmeni i/ili konferencijski prevoditelj
magistar njemačkog jezika i književnosti	
magistar translatologije: pismeni prevoditelj	
sveučilišni prvostupnik informacijskih znanosti	Diplomirani knjižničar Kustos
magistar bibliotekarstva	
magistar muzeologije i upravljanja baštinom	
magistar informacijskih znanosti	-
magistar arhivistike	-
sveučilišni prvostupnik povijesti umjetnosti	Povjesničar umjetnosti - kustos Kustos
magistar povijesti umjetnosti	
sveučilišni prvostupnik francuskog jezika i književnosti	Pismeni prevoditelj Usmeni i/ili konferencijski prevoditelj
magistar francuskog jezika i književnosti	
sveučilišni prvostupnik sociologije	Istraživač tržišta i javnog mnijenja
magistar sociologije	

Kao što je vidljivo iz gornje tablice, sve preddiplomske kvalifikacije se dijelom temelje na prijedlozima standarda zanimanja koji korespondiraju 7. stupnju obrazovanja prema HKO-u, odnosno diplomskoj razini obrazovanja. To drugim riječima znači da su prijedlozi standarda kvalifikacija za preddiplomsku razinu primarno utemeljeni na pretpostavci da izlazne kvalifikacije preddiplomskog studija trebaju omogućiti nastavak studija na diplomskoj razini, nakon čega se stječu kompetencije potrebne za obavljanje određenog zanimanja. Također, vidljivo je kako je više prijedloga standarda kvalifikacija utemeljeno na istom prijedlogu standarda zanimanja. Tako je prijedlog standarda zanimanja za kustosa korišten kao podloga za izradu čak osam standarda kvalifikacija, dok su prijedlozi standarda zanimanja za pismenog prevoditelja te usmenog i/ili konsekutivnog prevoditelja korišteni za izradu četiri različita standarda kvalifikacija. To zorno pokazuje kako na 7. stupnju obrazovanja prema HKO-

u, pogotovo u području društvenih i humanističkih znanosti odnos između standarda zanimanja i standarda kvalifikacija nije odnos „jedan na jedan“.

Iz tablice je vidljivo i da za dva standarda kvalifikacija u okviru ovog projekta nisu bili izrađeni odgovarajući prijedlozi standarda zanimanja, te su oni izrađeni bez takve podloge. Radi se o kvalifikacijama za magistra informacijskih znanosti i magistra arhivistike. S obzirom na planirane projektne aktivnosti, nisu bili predviđeni resursi za izradu odgovarajućih standarda zanimanja. Navedeno svakako ukazuje na potrebu da se u budućnosti izrađeni prijedlozi standarda kvalifikacija revidiraju nakon što budu izrađeni odgovarajući standardi zanimanja.

Drugi vid problema kada je u pitanju podloga za izradu standarda kvalifikacija leži u činjenici da neke kvalifikacije pružaju kompetencije koje su potrebne u razmjerno većem broju zanimanja, a da ne postoji niti jedno specifično zanimanje na koje se određena kvalifikacija primarno odnosi. U našem projektu tipičan primjer je kvalifikacija magistar sociologije, koji se nastavlja na kvalifikaciju sveučilišnog prvostupnika sociologije. U okviru ovog projekta je izrađen prijedlog standarda zanimanja za zanimanje „istraživač tržišta i javnog mnijenja“, a koje je odabrano s obzirom da uz nastavna zanimanja značajan postotak diplomiranih studenata sociologije radi na takvim poslovima. Međutim, to zanimanje obuhvaća samo manji dio ukupne kvalifikacije magistra sociologije, odnosno magistri sociologije nalaze posao u znatno većem broju zanimanja, pa bi stoga bilo potrebo pri izradi takvog standarda kvalifikacija uzeti u obzir znatno veći broj standarda zanimanja kao podlogu. S obzirom da u okviru ovog projekta nisu bili planirani resursi za izradu tako velikog broja standarda zanimanja.

U situacijama kada za izradu pojedinih standarda kvalifikacija nije postojala odgovarajuća podloga u vidu prijedloga standarda zanimanja u okviru ovog projekta kao nadomjestak korišteni su podaci dobiveni u „Istraživanju radnih karijera diplomiranih studenata“ a koje je provedeno u okviru ovog projekta. U navedenom istraživanju su, među ostalim, prikupljene i procjene bivših studenata o tome koje specifične i generičke kompetencije su im potrebne za obavljanje poslova u okviru zanimanja u kojem trenutno rade. Ti podaci su potom korišteni kao smjernice za definiranje minimalnih ishoda učenja na razini studija za pojedine kvalifikacije. Naravno, u značajnoj mjeri su pri izradi prijedloga standarda kvalifikacija uzete u obzir kompetencije koje su potrebne za nastavak obrazovanja na poslijediplomskoj razini.

Opis procedure izrade prijedloga standarda kvalifikacija

S obzirom da u „Upuzama za izradu standarda kvalifikacija“ nije opisana procedura izrade prijedloga standarda kvalifikacija, smatramo korisnim u ovom dokumentu prezentirati proceduru koja je korištena u okviru projekta „Usklađivanje studijskih programa iz područja društvenih i humanističkih znanosti s potrebama tržišta rada“.

Za srodne skupove kvalifikacija, što podrazumijeva dvije ili više kvalifikacija koje se nalaze u istoj vertikali – preddiplomska i diplomatska rana, oformljeno je jedno povjerenstvo za izradu standarda kvalifikacija. Povjerenstva je u pravilu činilo sedam članova, od kojih su četiri bili predstavnici odgovarajućih odsjeka Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a preostala tri člana su bili predstavnici drugih visokoškolskih ustanova u Republici Hrvatskoj koji obrazuju iste ili slične profile. U pravilu su najveće visokoškolske ustanove koje obrazuju slične profile imenovale po jednog predstavnika u povjerenstvo. U onim slučajevima u kojima u RH ne postoje tri relevantne visokoškolske ustanove koje obrazuju iste ili slične profile, u povjerenstva su uključena ili dva predstavnika jedne od ustanova ili su uključeni predstavnici strukovnih organizacija. Iznimka od ovog obrasca bilo je povjerenstvo za izradu prijedloga standarda kvalifikacija Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti, koje je bilo isključivo sastavljeno od predstavnika Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Razlog za to leži u činjenici da u RH ne postoji niti jedna druga visokoškolska ustanova koja bi obrazovala sve profile koji se obrazuju na tom odsjeku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, te nije bilo moguće sastaviti dovoljno homogeno povjerenstvo. Dodatni razlog za ovaj izuzetak leži u činjenici da je navedeno povjerenstvo izradilo standarde za čak četiri kvalifikacije, od kojih su tri na diplomskoj razini relativno raznordone.

Unutar svakog povjerenstva nastojalo se osigurati da budu zastupljeni predstavnici različitih katedri u čijim nadležnostima se nalaze kolegiji koji pružaju različite osnovne skupove ishoda. Primjerice, u slučaju neofiloloških kvalifikacija, u povjerenstvu su bili zastupljeni predstavnici i katedri za jezik i katedri za književnost. U slučaju kvalifikacija koje obuhvaćaju povijest različitih razdoblja, u povjerenstva su bili uključeni predstavnici katedri koje pokrivaju različita povijesna razdoblja. Kod kvalifikacija koje se sadrže značajne ishode iz metodologije u povjerenstvima su bili zastupljeni predstavnici katedri za metodologiju ali i teorijskih katedri.

Prije početka rada na izradi prijedloga standarda kvalifikacija, sva povjerenstva su prošla jednodnevnu edukaciju o sadržaju standarda kvalifikacija, kako bi se osiguralo da svi članovi povjerenstva dobro razumiju cilj i svrhu aktivnosti. Edukacije su držali vanjski edukatori s odgovarajućim iskustvom i referencama u tom području. Nakon inicijalne edukacije, pristupilo se radionicama za izradu standarda kvalifikacija. U pravilu svako povjerenstvo je održalo po četiri do pet radionica na kojima su

radili na popunjavanju obrasca za prijedlog standarda kvalifikacija. Sva povjerenstva su u prvom koraku radila na izradi prijedloga standarda kvalifikacija za preddiplomsku razinu obrazovanja, a potom u drugom koraku za jednu ili više kvalifikacija na diplomskoj razini obrazovanja. Radionice povjerenstva su održane u razdoblju od dva do tri mjeseca. Članovi povjerenstva su između pojedinih radionica pripremali radne materijale za narednu radionicu, što je najčešće podrazumjevalo pripremu određenih dokumenata, podataka, analiza ili inicijalno formuliranje skupova ishoda učenja i ishoda učenja, odnosno pojedinih segmenata obrasca.

Prijedlozi za unapređenje obrasca, uputa i procedure izrade prijedloga standarda kvalifikacija

Temeljem iskustava u izradi 18 prijedloga standarda kvalifikacija, projektni tim je definirao niz prijedloga za unapređenje postojećih Uputa za izradu standarda kvalifikacija, obrasca za prijedlog standarda kvalifikacija te same procedure za izradu. Niže su navedeni neki prijedlozi za unapređenje Uputa, Obrasca te standardizaciju procedura:

- Iskustva pokazuju da bi bilo poželjno da povjerenstva za izradu standarda zanimanja budu veća, te da broje više od sedam članova.
- Pri radu u povjerenstvu treba očekivati pojavu napetosti među predstavnicima različitih ustanova u nastojanju da se specifična obilježja postojećih programa nametnu kao nužan dio minimanog zajedničkog nazivnika kojeg treba sadržavati standard kvalifikacija.
- U Uputama za izradu prijedloga standarda kvalifikacija je potrebno bolje pojasniti koncept „skupova ishoda učenja“, s obzirom da se radi o pojmu koji do sada nije bio u potrebi u Hrvatskom kontekstu te izaziva zbunjenost. Prije svega se postavlja pitanje kakav je odnos između skupa ishoda učenja i kolegija. Da li bi jedna skup ishoda učenja trebao okvirno odgovarati ishodima jednog kolegija ili se pak skup ishoda učenja više odnosi na skupine srodnih kolegija, primjerice kolegije koji obrađuju jedno povjesno razdoblje, metodologiju ili teorijsko polje.
- Upute za izradu standarda kvalifikacija bi trebalo značajno povećati broj i raznovrsnost primjera koji se navode, s obzirom da nedostaju primjeri iz društvenih i humanističkih znanosti.
- U samom obrascu za prijavu prijedloga standarda kvalifikacija bi valjalo izmijeniti način na koji se definiraju uvjeti za stjecanje kvalifikacije na način da se navedu ulazne kompetencije, a ne smjerovi ili razine obrazovanja.

- U Uputama za izradu standarda kvalifikacija bi valjalo uputiti korisnike na mogućnost korištenja europskih i općenito međunarodnih deskriptora, odnosno kompetencija i ishoda koji su definirani u međunarodnim i stranim kvalifikacijskim okvirima.
- U Uputama za izradu standarda kvalifikacija bi valjalo veću pozornost posvetiti samoj proceduri izrade standarda kvalifikacija, a prije svega definiranju određene metodologije temeljem koje se procjenjuje koje kompetencije će biti potrebne u budućnosti te kako postaviti odnos između standarda zanimanja i standarda kvalifikacija. Ta pitanja, koja su od presudnog značaja za dugoročnu održivost predloženih standarda kvalifikacija, sada nisu adresirana te ne postoji nikakva standardizacija metodologije i pristupa, što u konačnici može dovesti do velike raznolikosti u kvaliteti i održivosti predloženih standarda kvalifikacija.
- U okviru definiranja standardne procedure za izradu prijedloga standarda kvalifikacija bilo bi poželjno definirati tko mora biti uključen u povjerenstva za izradu prijedloga. Naime, postoji rizik da prijedloge izrade predstavnici institucija koje nisu ključni nositelji obrazovanja i istraživanja u određenom području. Stoga se predlaže da povjerenstva nužno moraju sačinjavati predstavnici tri najveće institucije po broju studenata koje obrazuju odgovarajuće profile.
- U obrascu za prijavu prijedloga standarda kvalifikacija kao niti u Uputama za izradu standarda kvalifikacija nije definirano na koji način izrađivati standarde kvalifikacija za one kvalifikacije koje se stječu u okviru dvopredmetnih studija. Naime, dvopredmetni studiji u pravilu nose 90 ECTS bodova na preddiplomskoj razini i 60 ECTS bodova na diplomskoj, što nije dovoljno opterećenje za puno samostalnu kvalifikaciju. Međutim, istovremeno se ne radi niti o djelomičnoj kvalifikaciji, s obzirom da osoba koja stekne takvu kvalifikaciju ima sve kompetencije za obavljanje poslova koji zahtijevaju tu kvalifikaciju. S obzirom da su dvopredmetni studiji uobičajena pojava u humanističkim te nekim društvenim znanostima, navedeno pitanje bi svakako valjalo adresirati na sistemskoj razini.